

(Tell Tainat) Antakya ilinin yaklaşık 25 km uzağında yer almaktadır. Tell Açıana 'yayaklaşık 800 metre mesafededir.

Höyük, Amik Ovası Araştırması sırasında, 1933 yılında saptanmıştır. Kazı çalışmaları 1935-38 yılları arasında Chigaco Üniversitesi Doğu Bilimleri Enstitüsü adına Robert J. Braidwood başkanlığında yapılmıştır. Daha sonra 1999 yılında Timoty P. Harrison başkanlığında yüzey araştırmaları yapılmış, ikinci dönem kazılarına 2004 yılında başlanmıştır.

Kazılarda saptanan tabakalanma:

Erken Tunç Çağı II (Amik H),

ETÇ IIIa (Amik I)

ETÇ IV B (Amik J) MÖ 2250 -2000)

Demir Çağı (Geç Asur) MÖ 1200-550

Tel-Tainat

Akurgal, E., 1968, *The Art of Greece. Its Origins in the Mediterranean and Near East*. New York.

Bossert, H. Th., 1942, *Altanatolien. Kunst und Handwerk in Kleinasien von den Anfängen*. Berlin.

Orthmann, W., 1971, *Untersuchungen zur späthethitischen Kunst. Saarbrücker Beiträge zur Altertumskunde Band 8*. Bonn.

Kentin eski adı muhtemelen Geç Hitit krallığı **Patina/Unqi'nin** başkenti olan **Kunulua** idi. Patina veya Unqi, Asurlular tarafından kullanılan isimlerdi. Hitit adı bilinmemektedir. MÖ 9. ve 8. yüzyıllara tarihlenen çeşitli ortostatlar ve süslü sütun kaideleri bulunmuştur. Ortostatlardan bazıları, şu anda Chicago Doğu Enstitüsü'nde bulunan geç Asur dönemine aittir. Diğer birçok buluntu Antakya Müzesi'ndedir. 1936'da Doğu Kapısı yakınında oturan bir figüre ait devasa bir heykele ait yazılı birçok parça bulunmuştur. Muhtemelen Karkamış'taki Kral Kapısı'nda bulunana benziyordu. Aynı kişiysele, heykelin MÖ 9. yüzyılın ortalarına tarihlenmesi gerekir. Alanın farklı bölgelerinde bulunan yaklaşık 12 büyük ve birkaç küçük parça bir araya getirilerek etrafında 5 satırlık luvi hiyeroglif yazıt bulunan dikdörtgen bir bloğun parçaları oluşturulmuştur. Hitit dönemine ait daha birçok parçalı ve devşirme parça bulunmaktadır. Bu tür bir yıkım, anıtların muhtemelen MÖ 738'de şehrin Asurlular tarafından ele geçirildiğinde yıkıldığını gösteriyor. Okunabilir çok az sayıdaki Luvi hiyeroglifinde geçen Halparuntiya, M.Ö. 857-853 arasındaki Asur kaynaklarında Qalparunda olarak bahsedilir.

Amik Ovası'nda GH Çağına tanık mimarlık ve heykeltıraşlık eserleri 1930'lu yıllarda, OI adına Amik ovasında araştırmalar yapan Braidwood ekibinden Mc Ewan tarafından Tel Tainat'ta ortaya çıkarılmıştır. Tel-Tainat/Hattina höyüğünde yan yana **iki bina** bulunmuştur.

Bit-Hilani planında bir sarayın temelleri ve uzun tarafındaki sütunlu girişe ait bazaltdan bir **sütun kaidesi** açığa çıkartılmıştır.

Sütun kaideleri

Bir başka sütun kaidesi de megarona benzeyen Tel Tainat tapınağının dar tarafındaki ön girişinde yatar durumda **çift aslanlı kaide**dir. **Başlar ve beden üç boyutlu heykel** olarak şekillendirilmiştir. Diğer GH merkezlerinden bilinenlerden **farklı olarak yatar pozisyonda** yontulmuş aslanlı kaide, **Assur** sanat geleneğine uygun olarak (gözün altındaki iki palmet yaprağı gibi kırışıklıklar) biçimlendirilmiştir. Özellikle III Tiglatpleser dönemi aslanlarıyla görülen benzerlikleriyle 8. yy.ın ikinci yarısına tarihlendirilmekte ve Tel Tainat'taki Assur etkisini gösterir.

II nolu yapının girişinde in situ

Bazalt

y. 77; u. 168; g. 118 cm..

Antakya Müzesi

GH III

savaş arabası sahnesi, arabada iki savaşçı ve arabanın altında katledilen bir düşman. 1896 yılında Tell Tayinat'ta bulunduğu bildirilmektedir. Halen Antakya Müzesi'ndedir.

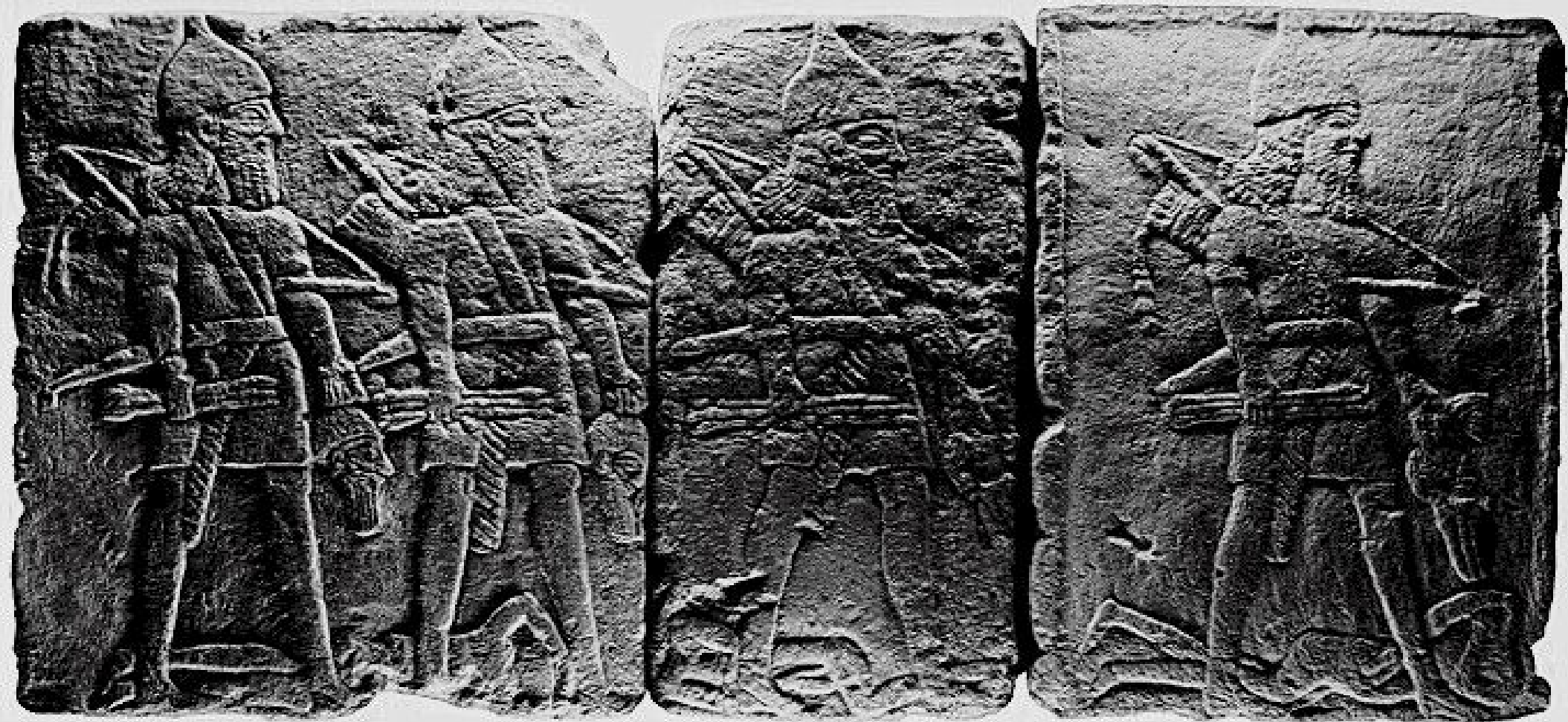
Buluntu yeri ?
Yük. 100 cm, g. 80 cm

MÖ 9. yüzyıla
tarihlenen ortostat.
Şu anda Chicago
Doğu
Enstitüsü'nde.

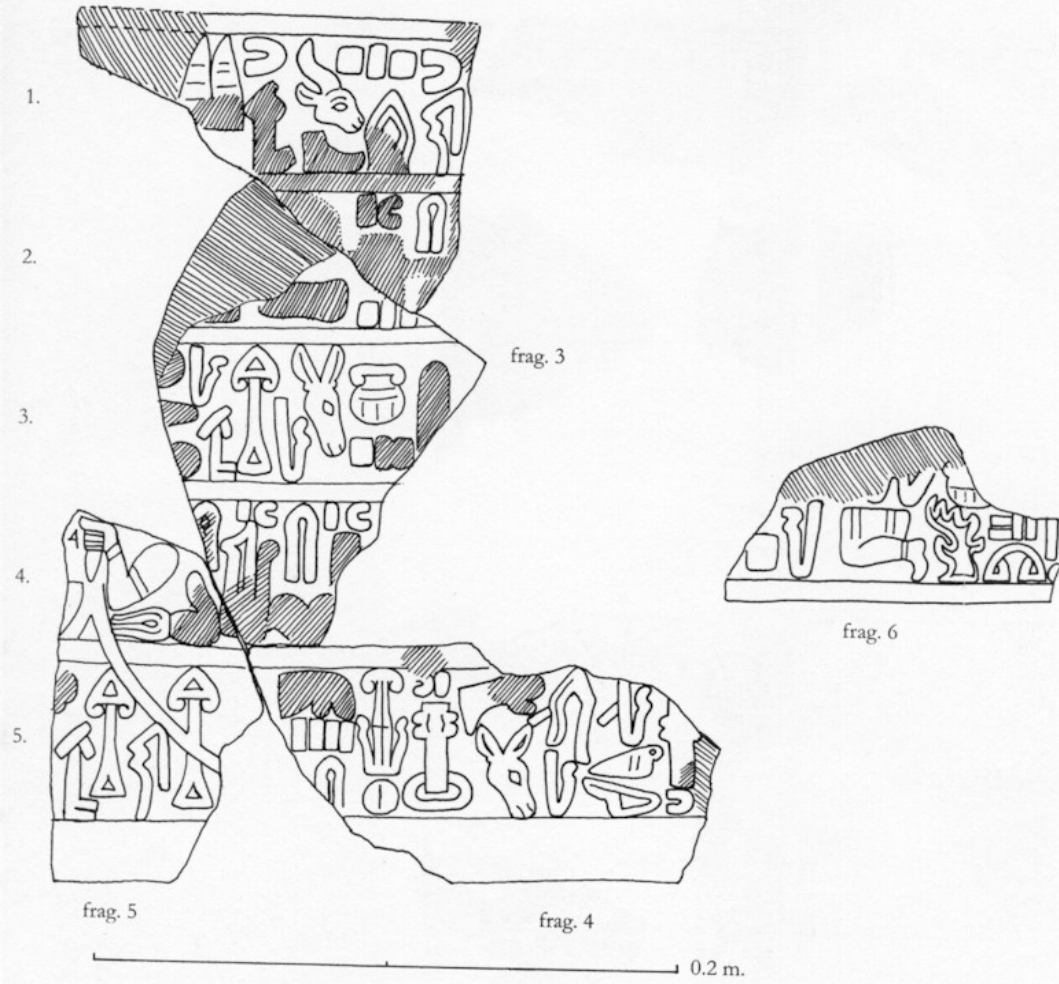

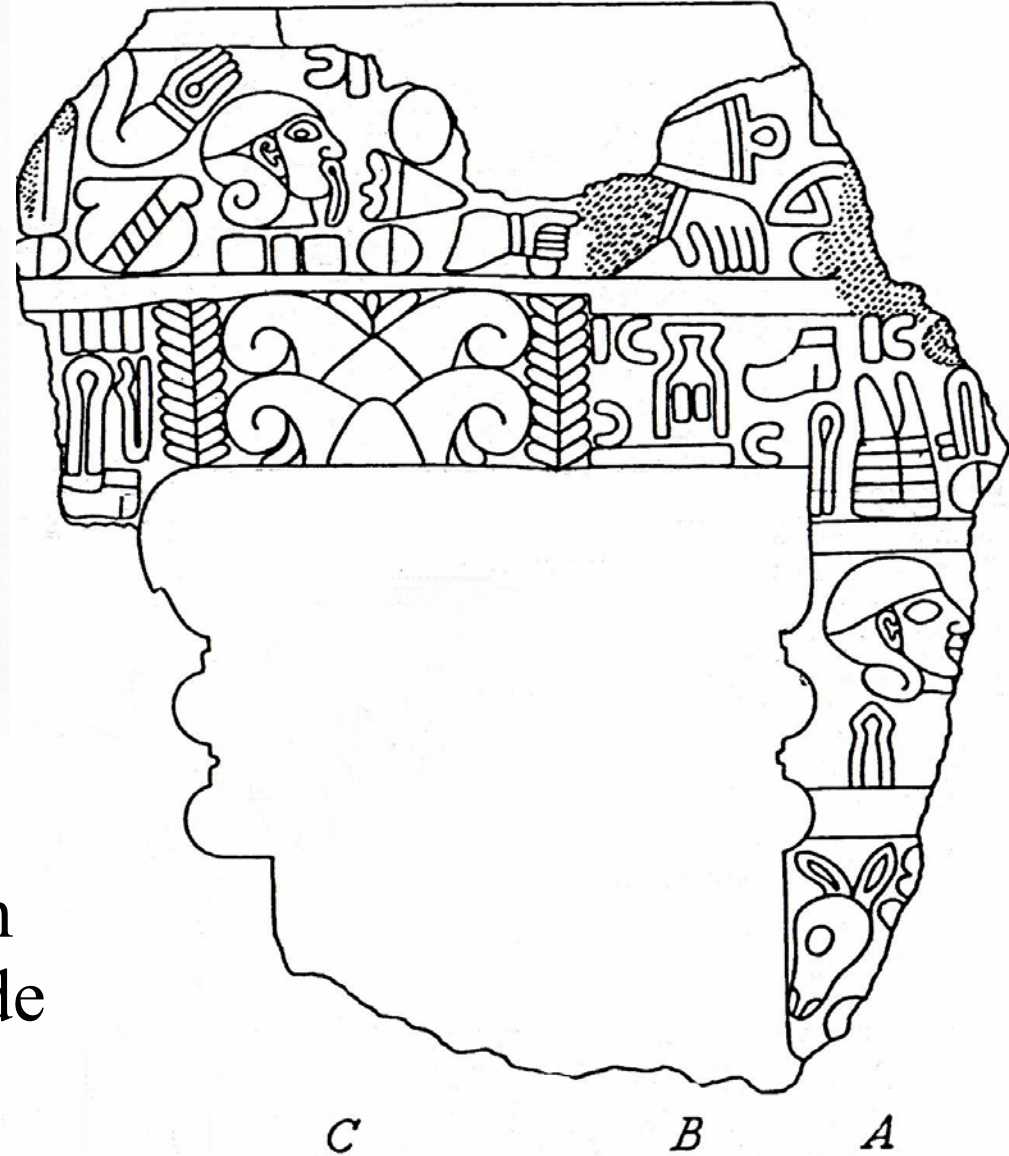
Bu sfenks muhtemel bir tahtın parçası olabilir, M.Ö. 8. yy 'a tarihlenir, şu anda Oriental Institute Chicago'dadır.

Bu merkezde de HH yazıtı kullanılmıştır. Kazılarda bulunan 53 bazalt HH yazıt parça üzerinde kabartma olarak işlenmiş sütun başlıklarının betimleri vardır.

52. TELL TA'YİNÄT I. FRAGMENT 1. SCALE, 1:4

AIN DARA Halep yakınlarında. Afrin vadisinde. Halep'in 67 km kuzeybatısında.

Ali Abou-Assaf: Der Tempel von `Ain Dara (Damaszener Forschungen, 3), Mainz am Rhein: Ph. von Zabern

1955 yılında bir çoban aslan başını görüyor. Sonra müzeciler tarafından araştırılıyor. Bulunan bu ilk aslandan sonra başlanan kazılarda üç tane bitirilmemiş aslan daha bulunmuştur.

Ovadan 30 m. yükseklikte bir sitadeli var ve Aşağı Şehri ile birlikte bir çift höyük görünümündedir.

Akropolde daha erken dönemlerde tespit edilmiş.

Aşağı şehirlerdeki kazılarda M.Ö. 1200-740 yıllarına tarihlenen Arami tabakaları da tespit edilmiş. Aşağı şehirde Arami dönemine ait **4 kapılı bir sur** açığa çıkartılmış.

I. Yüzeyin hemen altında M.S. 1100-1400.

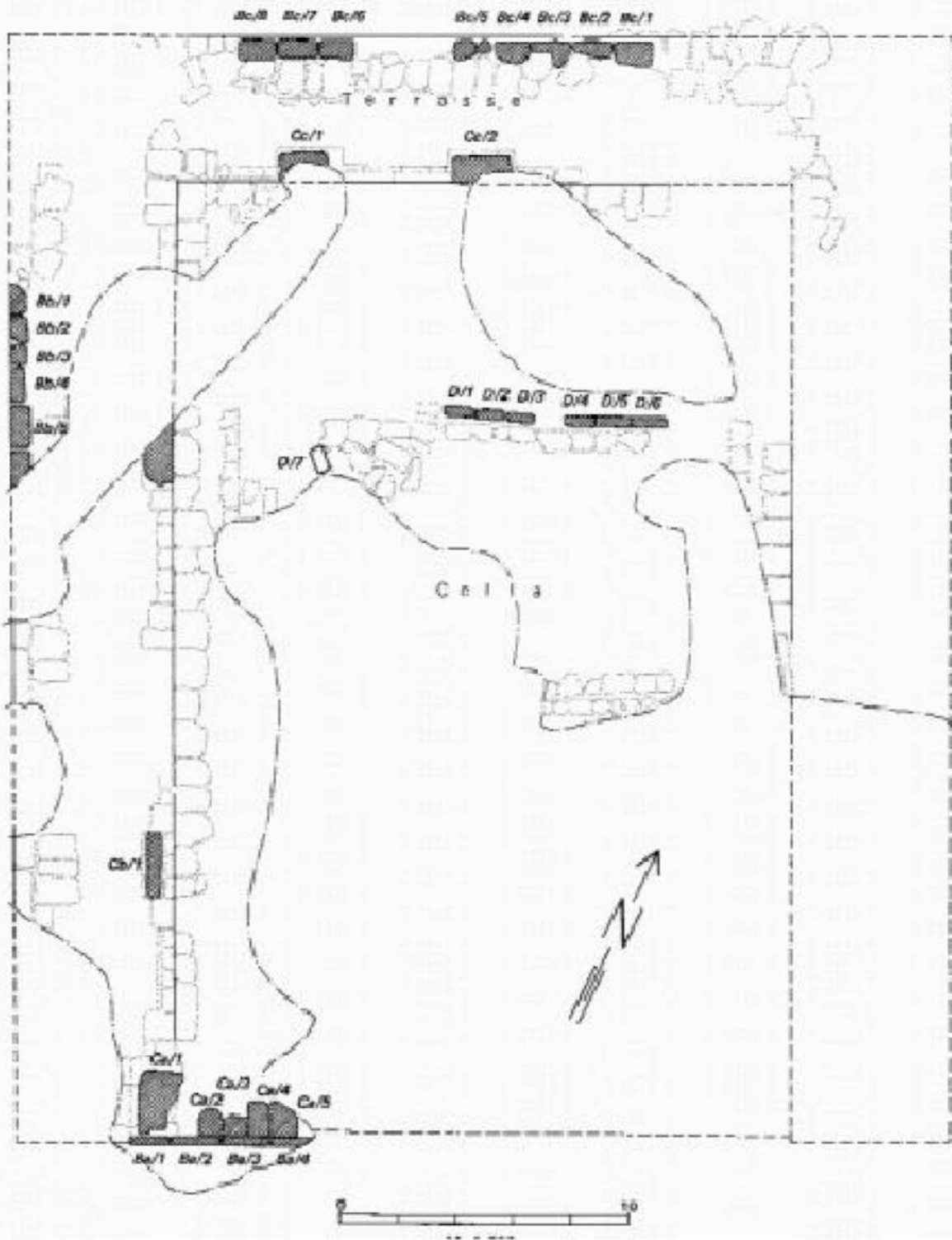
II. MS. 969-1075 yılları.

III. MS. 650-900 Abbasi ve Emevi.

IV. Hellenistik MÖ. 330-75.

V. Geç Arami ve Akamenid dönemler MÖ. 530-330.

VI. Zayıf bir alan araştırılmış. MÖ. 6.yy.

Plan 1: Tempel von Ain Dara

Akropolis'in kuzeybatısında bir tapınak bulunmuş. Tapınağın önünde avlunun **taş döşeli avlusu** vardır. Üç bazalt basamakla girilen güneydoğudaki kapısında iki yanda **iki sütun** vardır.

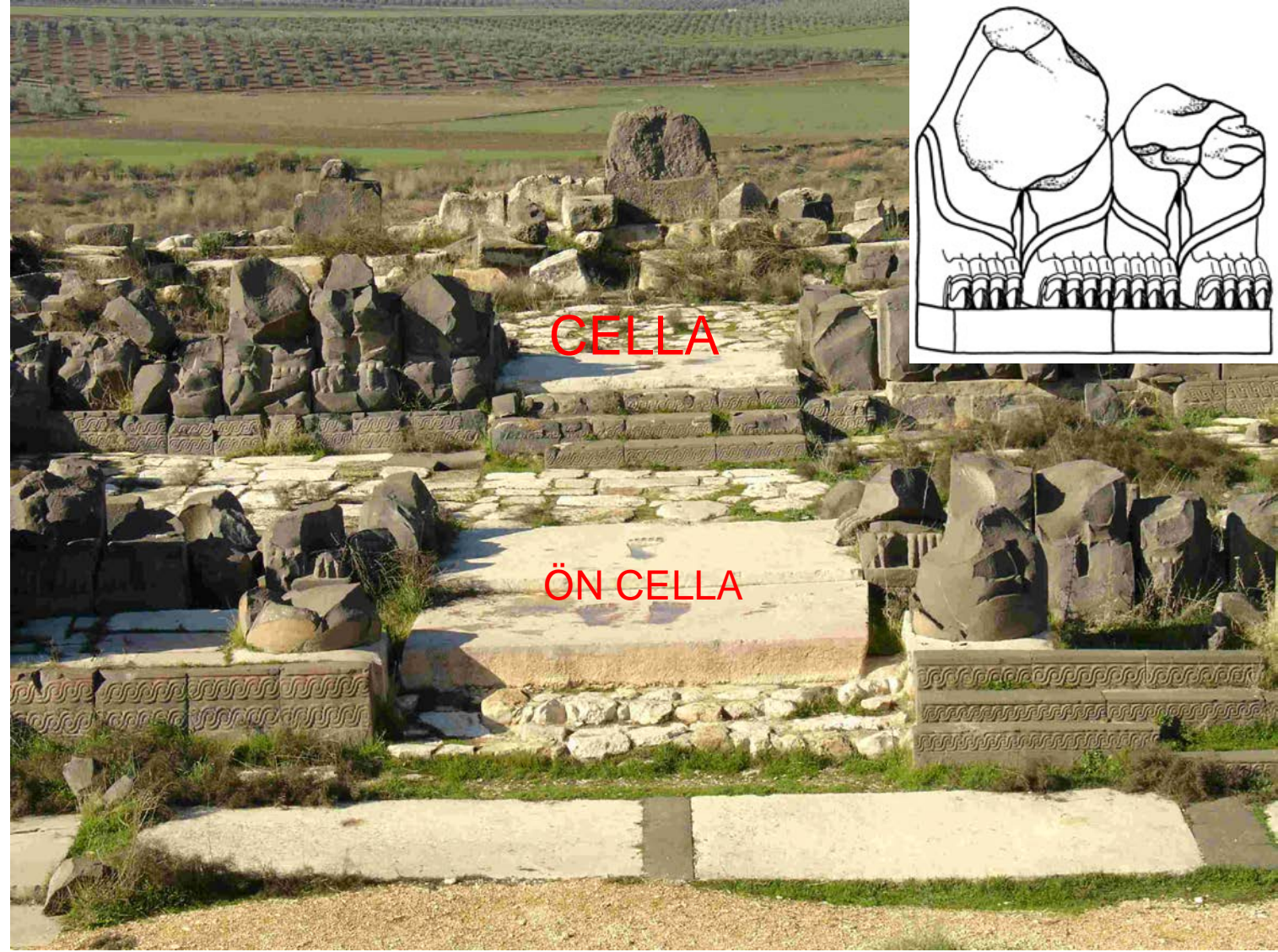
Hemen girişteki büyük bazalt taşta bir **çift ayak izi** vardır. Bunun önündeki bazalt taşta bir (sol), ikinci kapıdaki bazalıtta da bir (sağ) ayak izi vardır.

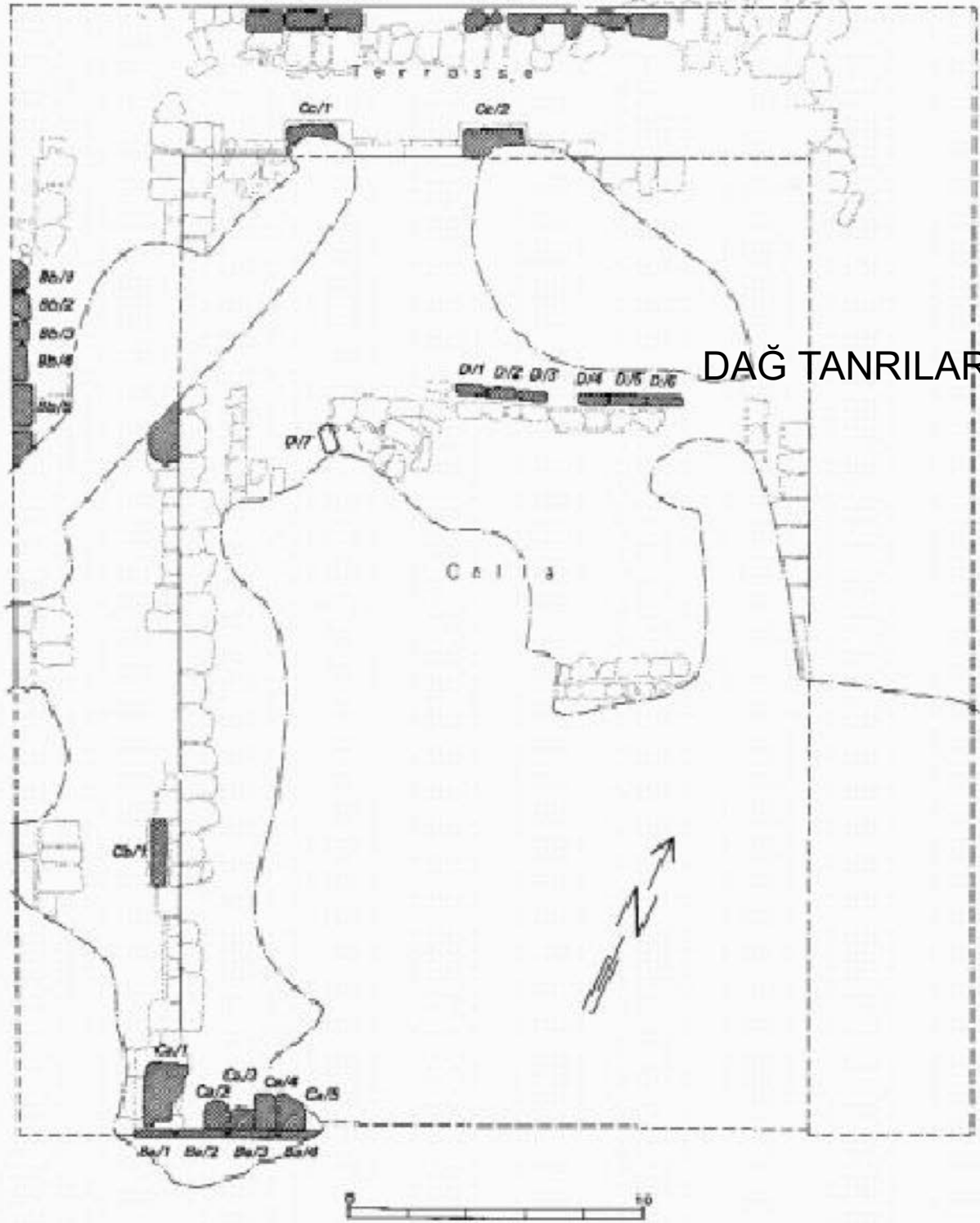

Girişten sonra **ön cellaya** girilir, burada duvarın alt kısmının üzerinde, bir çift **giyoş bandı** ile **süslenmiş ortostadlar** görülür. Üç basamaklı bir merdivenden girilen **cellada giyoş bandı bezemeli ortostadlar** vardır. Kutsal alana **girişte iki kanatlı sfenks** ve her iki tarafta **4'er adet büyük boyda protom aslanlar** girişi korumaktadır.

Bu ortostadların üzerinde **geometrik bezemeler vardır**. Kabartma bezemeler iki seviyededir. **Üst** seviyedekiler, protom **aslanlardan**, **alttakiler** ise **karşılıklı aslan ve sfenkslerden** oluşmakta.

DAĞ TANRILARI

Plan 1: Tempel von Ain Dara

Kutsal alanının girişinin karşısındaki **podyum** kötü korunmuştur.

Bunun ön yüzü muhtemelen **dağ tanrıları** kabartmalı ortostadlarla bezeliydi. Üzerinde heykellerin geçtiği delikler bulunmuş.

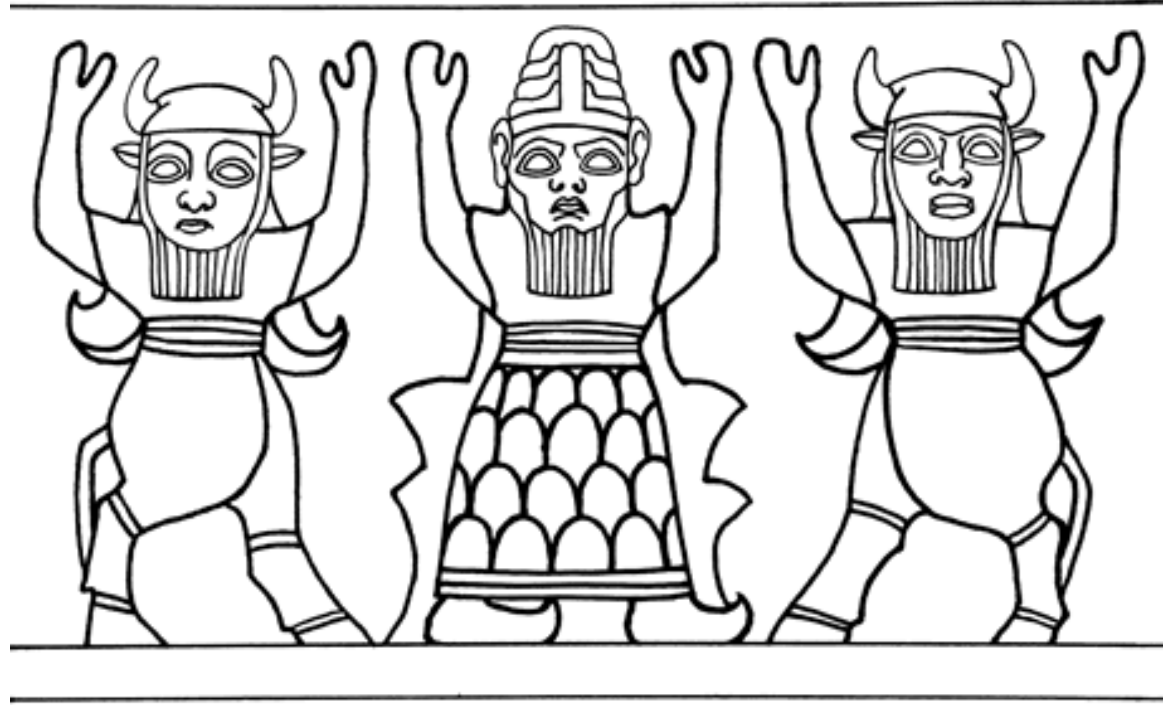
D1-4

Halep Müzesi

y. 58; g. 100-110 cm.

GH I ?

Bunların hepsi elleri yukarıda, bir şeyi tutar (göğü) tarzdadır. Bunların üstünde, dağların efendisi Iştari temsil eden bir figür olmalıdır.

Ain Dara D/5

Tapınağın içinden,
in situ ?
Halep
bazalt
y. 58; g. 120 cm.
GH I ?

Ain Dara D/6

Tapınağın
içinden, in situ ?
Halep
bazalt
y. 58; g. 120 cm.
GH I ?

**D/7 antitetik
figürlü
ortostadlar**

Tapınağın içinden,
in situ ?
Halep
bazalt
y. ?
GH I ?

Tanrıça **Iştar** bazalt bir stel üzerine işlenmiştir. Tapınağın cellasının güney köşesinde duvarın yıkıntıları arasında bulunmuş bu stelde, tanrıça 96 cm. yüksekliğinde; 68 cm. genişliğinde ve 50 cm. kalınlığındadır. Halep Müzesinde sergilenmektedir. Tanrıça profilden işlenmiş, sol omuzu üzerinde bir kanat veya bir sadak içinde okların bulunduğu bir sadak asılıdır. Uzun, zengin bezemeli bir elbise, uçları geriye dönük ayakkabı giymekte (hem giyinik hem ıplak). Sağ omuzunda bir silah, solunda ise bir asa/değnek tutmaktadır.

Fenike sanatında sfenksin Iştar'ı temsil eden Tanrıça Astarte'nin tasvir edildiği eserler bilinmektedir. Hitit sanatından da, Dağ/Fırtına Tanrısının sevgilisi Iştar şavuşka'yı biliyoruz. O yüzden, n celladaki ortostadda ve celladaki podyumdaki dağ tanrılarının (imparatorluk özellikleri gösterir) (boğa adam, kanatlı aslan ve kartal başlı insan ile birlikte) bulunması da şaşırtıcı değildir. Bunların hepsi elleri yukarıda, bir şeyi tutar (göğü) tarzdadır. Bunların üstünde, dağların efendisi Iştarı temsil eden bir figür olmalıdır. Tapınak, Dağ veya Fırtına tanrısı ile birlikte tanrıça Iştar'a atfedilmiş olmalıdır.

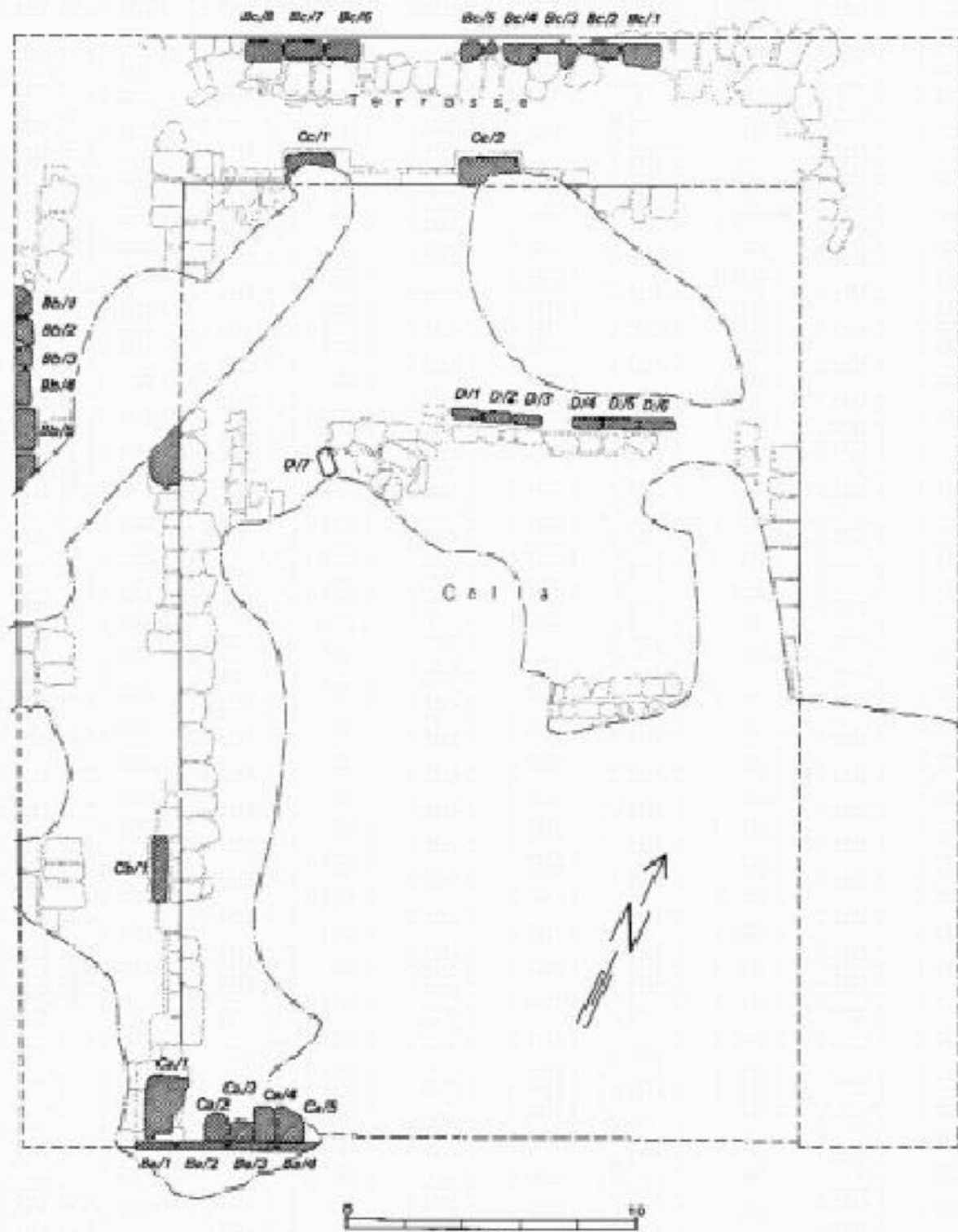
Burada bulunan eserler arasında, aslan pençeleri, sfenks başları, insan kolları ve elbiseleri vardır. En önemli buluntulardan iki tanesi iki insan başıdır. Bir tanesi çok farklıdır: çift boynuzlu başlıklı güzel bir taç altında rozet dizileriyle süslenmiş bir diadem giymektedir.

Tapınağın son evresinde ek bir **koridor** veya platform; yanlarda 6 m., arkada 5 m. (yer yokluğundan: höyüğün kenarında) genişliğinde bir koridor eklendiğini gösterir.

Koridorun **giriş yeri kesin değil**. **Güney** köşesindeki, iki tarafında bazalt aslanların yer aldığı giriş yer seviyesinden 2 m. yukardadır. Burada yer alması gereken merdiven kaldırılmış ve yerine bir bazalt aslan konmuş olmalı. Koridorun orijinalde iki girişi olmalı; diğeri de **doğu** köşesinde olmalı. Koridorun her iki tarafında karşılıklı duran **30 stel**; şimdi kayıp ve tahrip edilmiştir. Korunmuş olanlar **sunu, oturan kral, palmiye ve ayakta duran bir kral tasviri**. Her çift stel arasındaki mesafe 4 m.dir. Tapınakta, stellerin yanısıra **82 bezemeli kabartma** kullanılmış. Ancak repertuarları sınırlıdır; **aslan ve sfenkslerden** oluşur. Bu da tesadüfi değildir. Çünkü, aslan tanrıça Iştar'ın atribütüdür.

Plan 1: Tunnel von Ain Dara

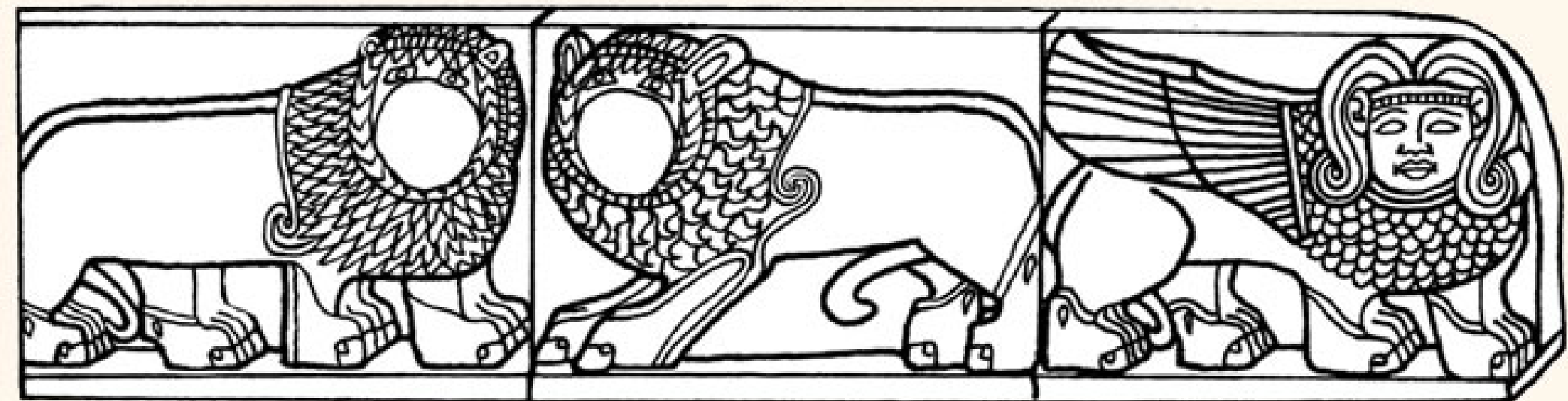
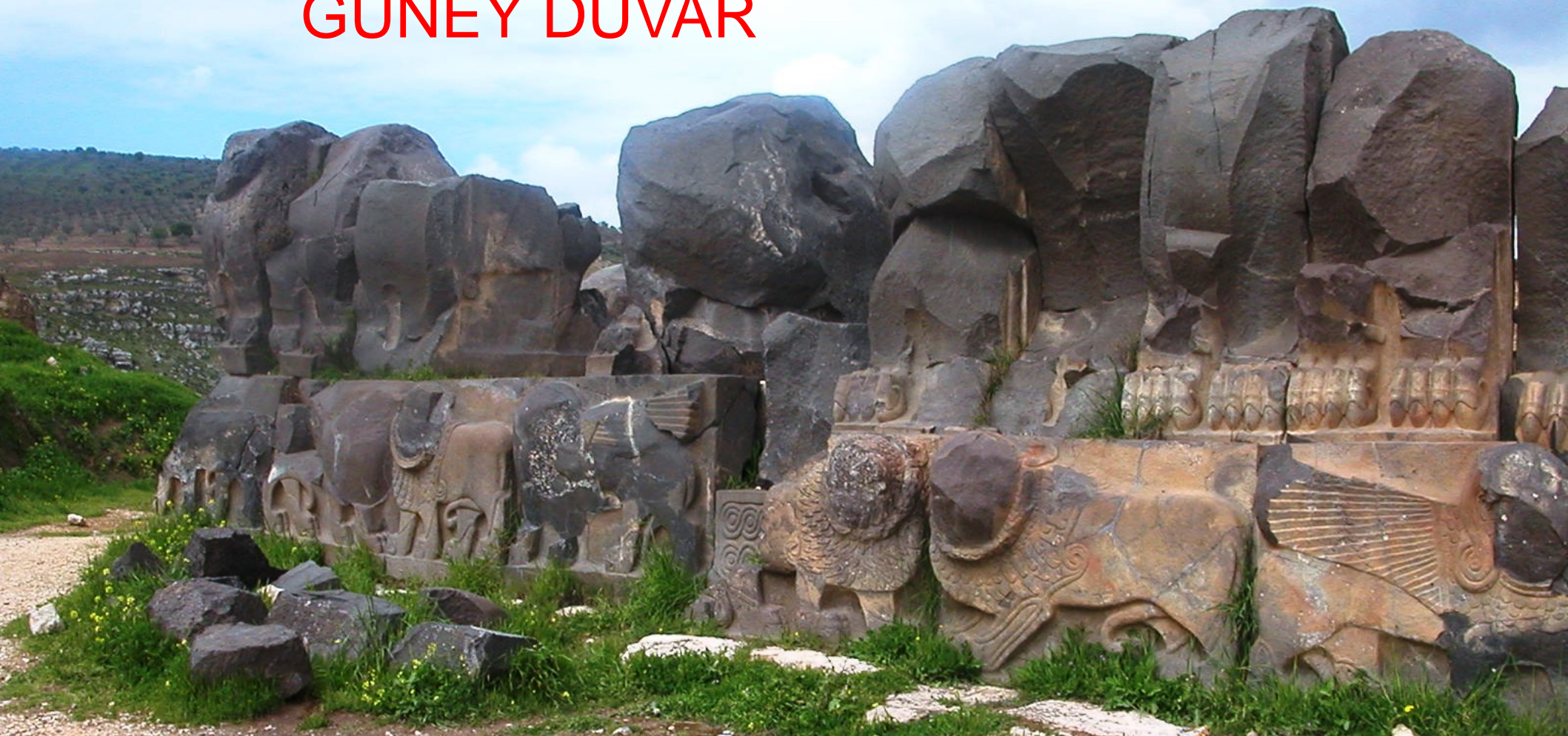

Ain Dara Baf2

Tapınağın
güney
duvarından,
in situ.
Yerinde.
g. 170-180
cm. GH I

GÜNEY DUVAR

Ain Dara Ba/4

Tapınağın
güney
duvarından,
in situ
yerinde
bazalt
g. 175 cm.
GH I

er der Köpfe von *Ain Dara Bb/1-4*

Ain Dara Bb/3

Ain Dara Bb/4

Bb/1-5 sfenks ortostadları

Tapınağın batı
duvarından,
in situ
bazalt
y. 140; g. 150-
160 cm.
GH I

Cb/1 süvari kabartmalı sütun

Tapınağın batı duvarından, in situ
yerinde
bazalt
y. 115; g. 230 cm.
GH I ?

Ain Dara Cb/1

Bc/1-8 aslan ortostadları

Tapınağın kuzey duvarından, in situ
yerinde
bazalt
y. 125-130; g. 135-165 cm.
GH I

Ain Dara Bc/2

Ain Dara Bc/3

**Cc/1 oturan figür
kabartmalı sütun**
Tapınağın kuzey
duvarından, in situ
yerinde
bazalt
y. 120; g. 170 cm.
GH I ?

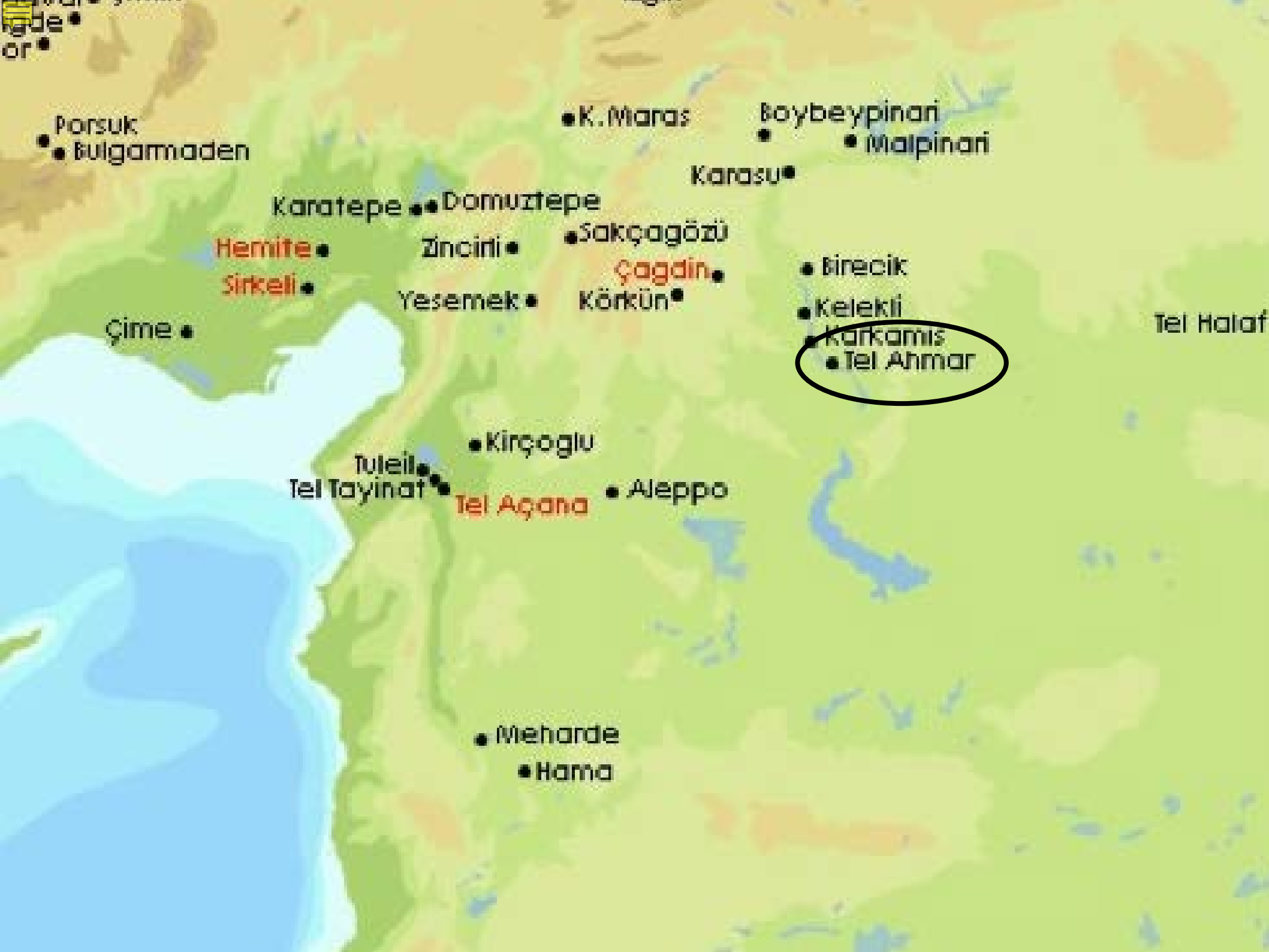

A/1 kapı aslanı
in situ değil
bazalt
y. 280;
uz. 330;
g. 80 cm.
GH I

igde
or

Porsuk
Bulgamaden

K. Maras
Boybeypinari
Malpinari

Karatepe
Domuztepe

Hemite
Sirkeli

Zinciri
Sakçagözü
Çagdin
Körkün

Karasu

Birecik
Kelekli
Karkamis
Tel Ahmar

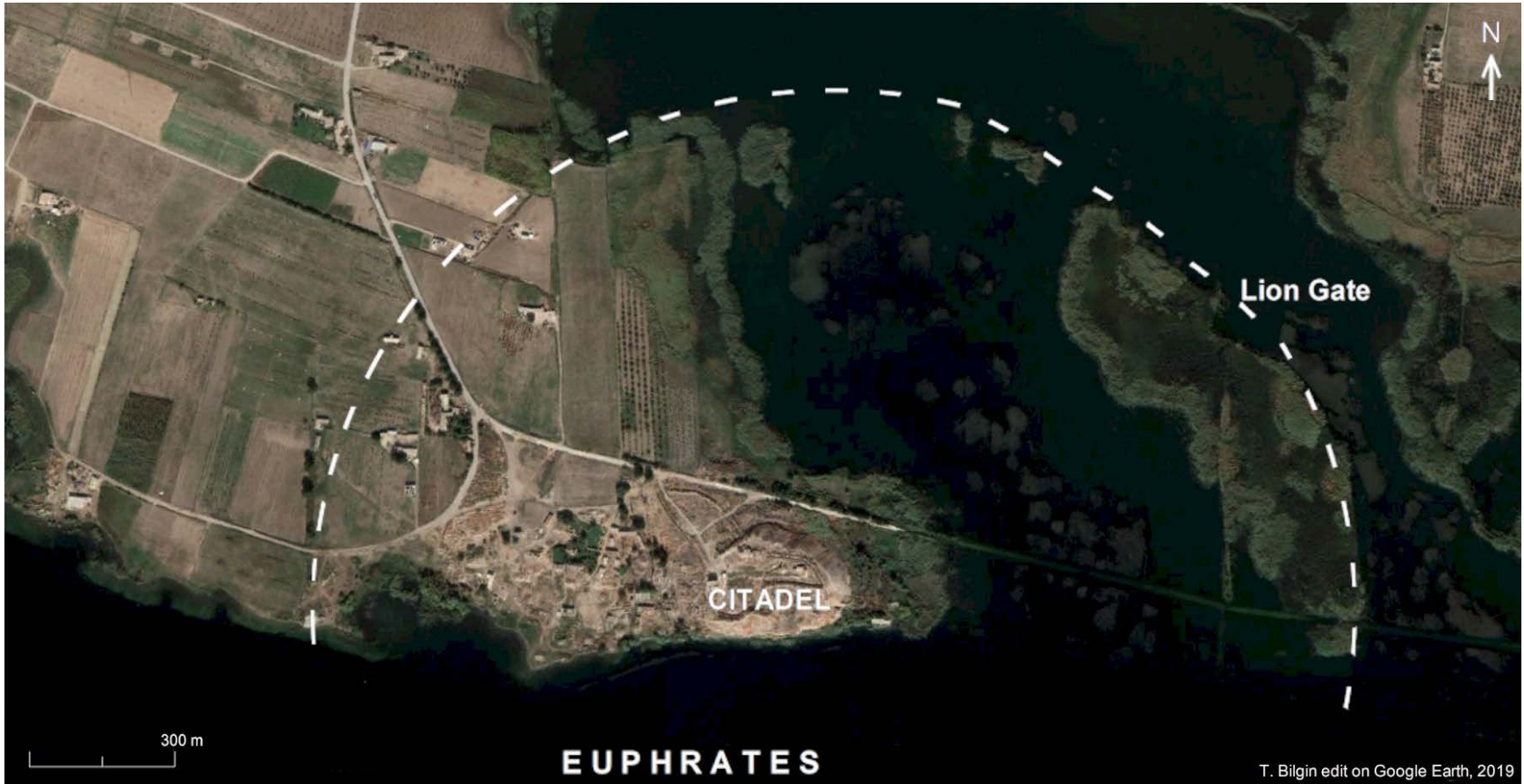
Tel Halaf

Çime

Tuleil
Tel Tayinat
Kirçoglu
Aleppo
Tel Açana

Meharde
Hama

Günümüzde Tell Ahmar olarak bilinen höyük Fırat'ın doğu yakasında, Karkamış'ın 20 km kadar güneyinde Suriye sınırları içindedir. Şehir Geç Hitit döneminde Luvice ismiyle Masuwari ve Aramice ismiyle Til Barsip olarak bilinmekteydi. Daha önce Hitit imparatorluğu dönemi kayıtlarında Mazuwadi ismiyle rastlanmaktadır ancak şehir asıl önemine M.Ö. 10 ve 8. yüzyıllar arasında bağımsız bir krallık olarak ulaşmıştır. Höyük David Hogart tarafından 1908 yılında araştırılmış ve 1929-1931 yılları arasında François Thureau-Dangin tarafından kazılar yapılmıştır. 1980'li yılların sonlarından 2010 yılına kadar Guy Bunnens tarafından önce Melbourne Üniversitesi daha sonra Liège Üniversitesi sponsorluğunda kazılmıştır. Geç Hitit dönemine ait çeşitli ortostatlar, steller ve yazıtların dışında Asur dönemine ait pek çok eser ve yazılı doküman da bulunmuştur. 1990lı yıllarda Teşrin barajının inşasıyla aşağı şehrin büyük bir kısmı su altında kalmıştır.

Tel Ahmar

Stelin alt kısmı kırıktır. 1928 yılında Tell Ahmar yakınlarında köylüler tarafından bulunmuştur. Üzerindeki 10 satırlık Luvice yazıtta kral Hamiyata tanrılara yaptığı adaklardan bahsetmektedir. Stelin arka yüzündeki girinti bunun bir yapıya yaslı olarak dikildiğine işaret etmektedir. M.Ö. 10. yüzyıl sonlarına veya 9. yüzyıl başlarına tarihlenir. Paris'te Louvre Müzesinde sergilenmektedir.

T. Bilgin

Bunnens, G. *Tell Ahmar, 1988 Season*, Leuven, 1990.

Bunnens, G., J. D. Hawkins, and Leirens, I. *A New Luwian Stele and the Cult of the Storm-God at Til Barsib-Masuwari. Tell Ahmar II*. Leuven, 2006.

Hawkins, J. D. *Corpus of Hieroglyphic Luwian Inscriptions, Vol 1*, Berlin, 2000: 224–45 ve levha 91–102.

Orthmann, W. *Untersuchungen zur späthethitischen Kunst*, Bonn, 1971.

Thureau-Dangin, F. and M. Dunand. *Til-Barsib*, Paris, 1936.

igde
or

Porsuk
Bulgamaden

K. Maras
Boybeypinari
Malpinari
Karasu

Karatepe
Domuztepe
Hemite
Sirkeli
Zinciri
Yesemek
Sakçagözü
Çagdin
Körkün

Birecik
Kelekli
Karkamis
Tel Ahmar

Tel Halaf

Çime

Tuleil
Tel Tayinat
Kirçoglu
Tel Açana
Aleppo

Meharde
Hama

Halep (Halab, Halep) MÖ 15. yüzyılda Hitit hakimiyetine girmiştir. MÖ 14. yüzyılda I. Şuppiluliuma, Suriye seferinden sonra oğlu Telipinu'yu Halep kralı olarak atadı. Yerine oğlu Talmi-Saruma geçti. Ancak imparatorluk döneminde Halep, liderleri Hitit Suriye valileri olan Karkamış'ın gölgesinde kalmıştır. Halep, Fırtına Tanrısı ibadetinin ana merkeziydi. Halep, MÖ 1200'den sonra MÖ 9. yüzyıldaki Asur egemenliğine kadar bir Geç Hitit şehir devleti olarak Deniz İnsanları saldırılarından kurtuldu. Halep Müzesi'nde Geç Hitit dönemine ait birçok ortostat bulunmaktadır. Halep'in fethinden sonra Asurlular tarafından oraya götürüldüğü anlaşılan Babil'de başka birçok anıt kazılmıştır.

Fırtına tanrısı mabesinde kabartmalar bulunmuş.

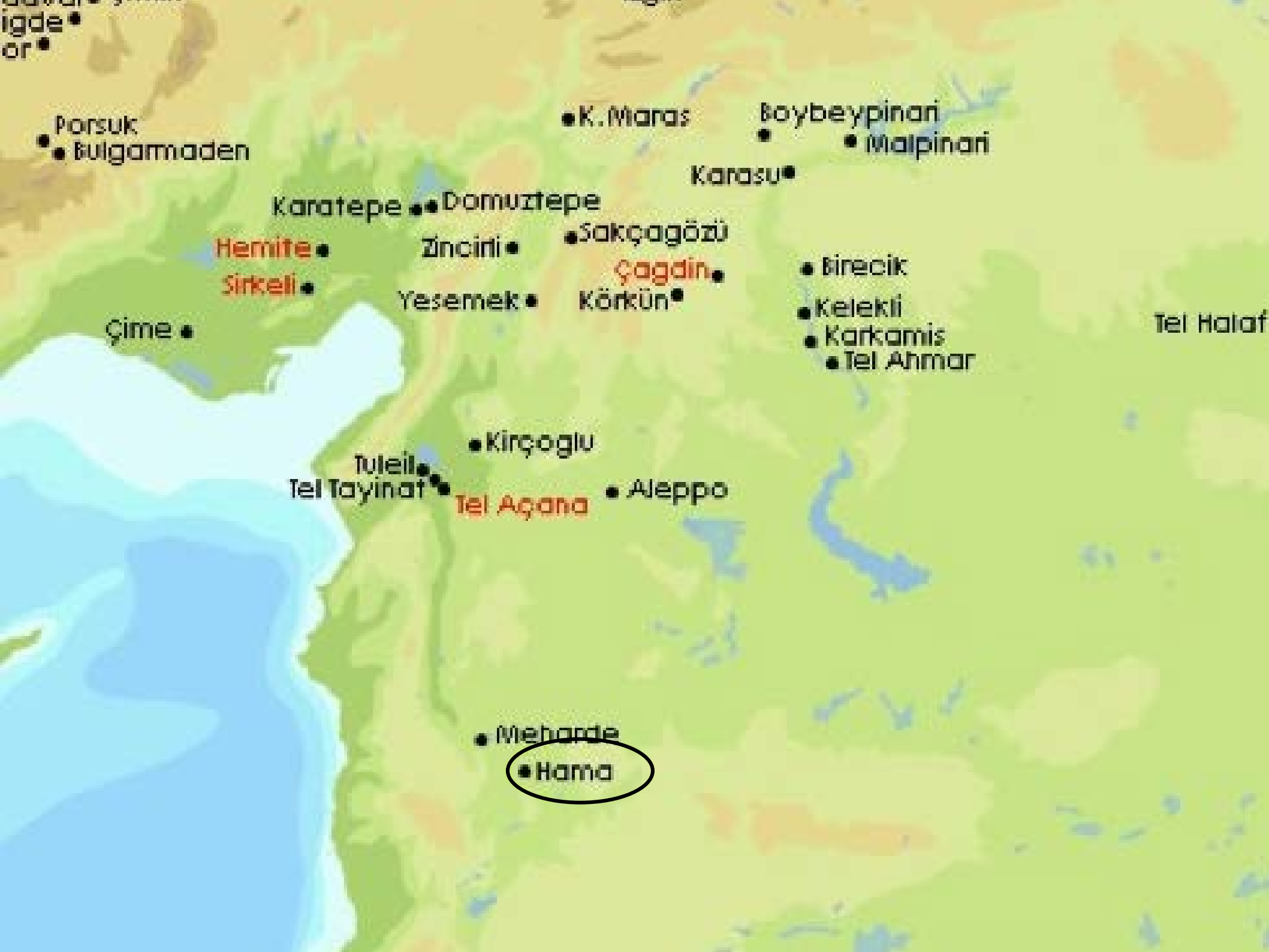

Halep Firtına Tanrısı

Firtına Tanrısı, Suriye'de Hadad olarak bilinir. Bu bazalt kabartma Babil'de Nabukadnezar II sarayında 1899 yılında bulunmuştur.

Muhtemelen Halep'ten savaş ganimeti olarak götürülmüş olmalı. Kabartma M.Ö. 9. yy.'a tarihlenir. İstanbul Arkeoloji Müzesi'ndedir.

igde
or

Porsuk
Bulgamaden

K. Maras
Boybeypinari
Malpinari

Karasu

Karatepe
Domuztepe

Hemite
Sirkeli

Zinciri
Sakçagözü

Çagdin

Yesemek

Körkün

Birecik

Kelekli
Karkamis
Tel Ahmar

Tel Halaf

Çime

Tuleil
Tel Tayinat
Kirçoglu
Aleppo
Tel Açana

Meharde

Hama

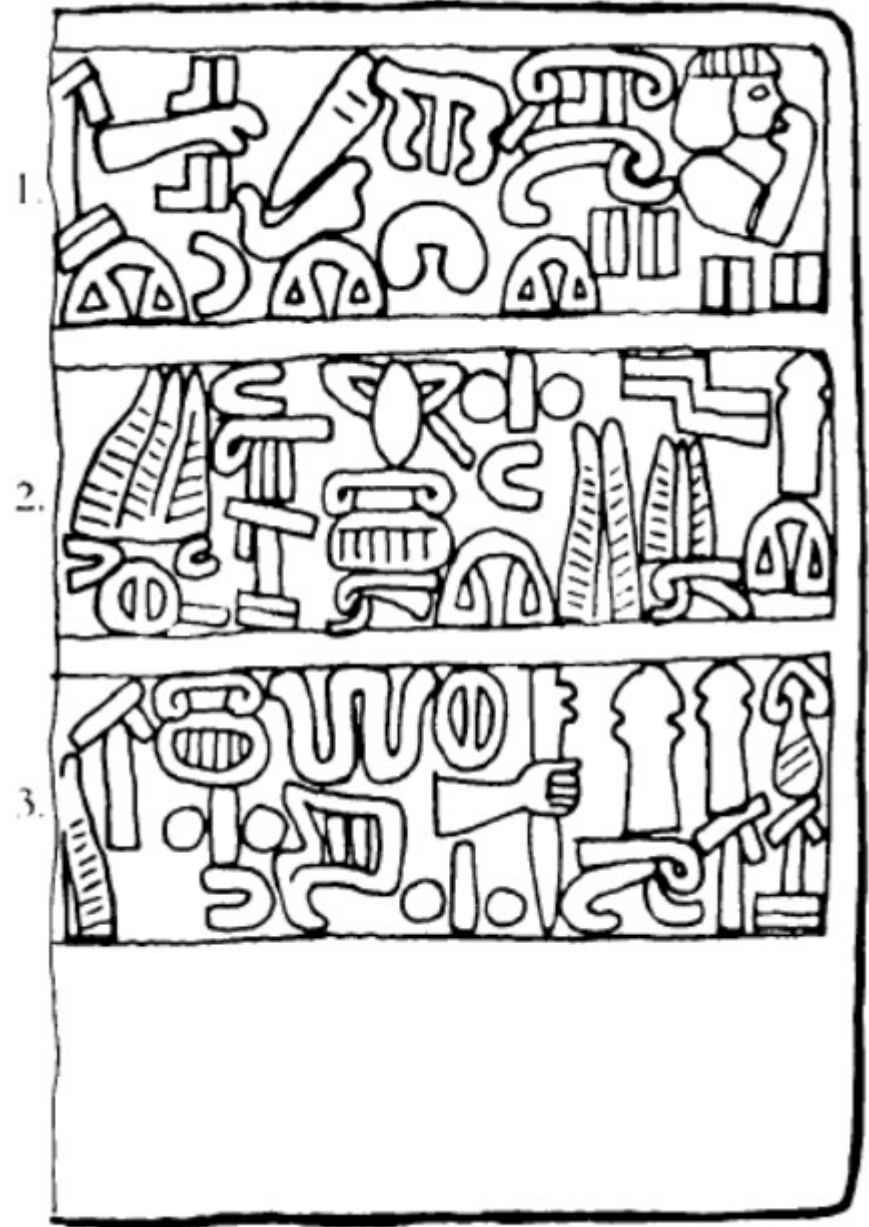
Hama, Şuppililiuma'nın Suriye seferinden sonra Hitit egemenliğine giren eski Hama'nın günümüzdeki adıdır. İmparatorluğun düşüşünden sonra, MÖ 10. ve 9. yüzyıllarda bağımsız bir Geç Hitit krallığı oldu ve ardından Arami hükümdarları altına girdi. Buna rağmen şehrin Hitit kültürü daha da devam etmiş olmalıdır. M.Ö. 720'de işgal edildiğinde, Asur kralı II. Sargon, şehrin hükümdarından "kötü Hitit" olarak söz ediyordu.

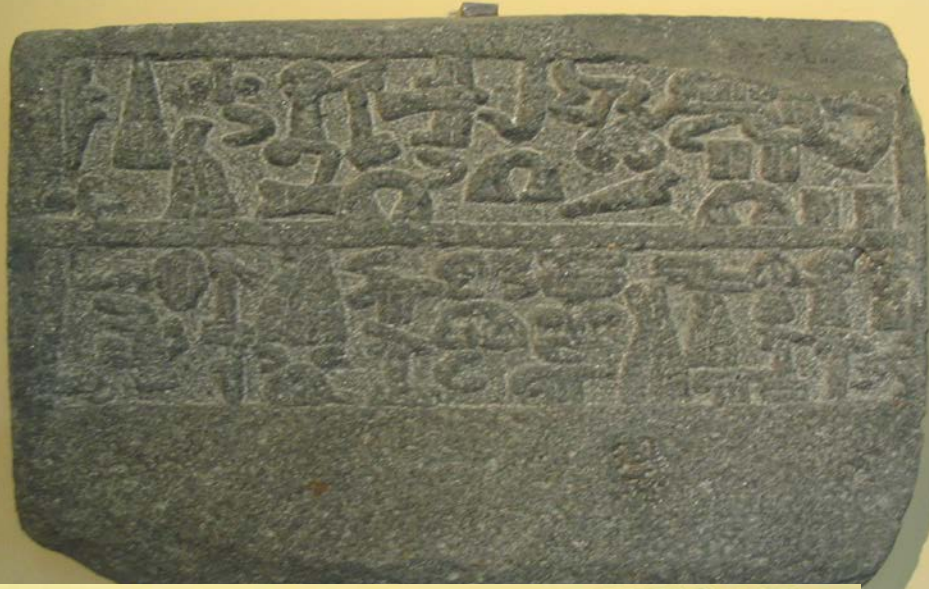
Hitit dönemine ait ortostatlar ve portal aslanlar ortaya çıkarılmıştır. Ayrıca MÖ 9. yüzyıldan kalma hiyeroglif luvi yazıtlı birkaç anıtsal blok bulunmuştur. Taşlardan dördü Hama'daki bazı binaların duvarlarında bulundu. Günümüz araştırmacılarını Hitit uygarlığının ve dilinin varlığına çeken ilk eserlerdendir.

Taşlar ilk olarak 1812'de Bruckhardt tarafından fazla dikkat edilmeden fark edildi. 1870'de Amerikalı gezginler J.A. tarafından da fark edildi. Jessup ve Dr. Johnson, ancak yerel halk, taşların mistik güçleri olduğuna ve kimsenin onları hareket ettirmesine müsamaha göstermeyeceklerine inanıyorlardı.

Nihayet 1872'de bölgenin yeni valisinin yardımıyla Dr. W. Wright tarafından İstanbul'daki müzeye taşındılar. Bazalt taşları Geç Hitit dönemine, MÖ 9. yy'a aittir. Yazıtlar, Urhilina (Hama Kralı, MÖ 9. yüzyılın ortaları) ve oğlu Uratamis'in yapı yazıtlarıdır. 1958 ve 1970 yıllarında bulunan ve şu anda Hama Müzesi'nde bulunan benzer bloklar ile Restan (Musée du Louvre), Apamea (Halep Müzesi) ve Hines'te (Irak?) bulunanlar da Urhilina veya oğlu Uratamis'e aittir.

Luvice yazıtlarla işlenmiş M.Ö. 9. yüzyıldan kalma anıtsal taş bloklar Hama ve çevresinde bulunmuştur. Yazıtlı taşların dördü Hama'daki bazı evlerin duvarlarında kullanılmış halde bulunmuştur (HAMA 1-4). Bunlar, Hitit uygarlığının ve dilinin varlığı konusunda günümüz araştırmacılarının ilgisini çeken ilk buluntular arasında yer almaktadır. Taşlara ilk dikkat çeken 1812 yılında bunları not eden J. L. Burckhardt'dır. 1872 yılında İstanbul'daki müzeye aktarılmışlardır. Yazıtlar Hama şehrinin kralları Urahili ve oğlu Uratami'ye ait bina kitabeleri Urahilina, Asur kaynaklarında ismi İrhuleni olarak geçen Hama kralı ile aynı kişi olmalıdır ve özellikle M.Ö. 8. yılında Asur kralı III. Salmaneser'i Karkar savaşında püskürten müttefik liderlerinden biri olarak bilinir.

Hama şehrinin
kralları
Urahilina ve
oğlu Uratami'ye
ait bina
kitabeleridir

